

Брюксел, 28.6.2021 г.
COM(2021) 323 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за
периода 2021—2027 г.**

Здравословни и безопасни условия на труд в променящ се свят на труда

{SWD(2021) 148 final} - {SWD(2021) 149 final}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за
периода 2021—2027 г.

Здравословни и безопасни условия на труд в променящ се свят на труда

1. ЗДРАВΟΣЛОВНИ И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЕС

1.1. Стойността на здравето и безопасността при работа

Законодателството на ЕС в областта на здравословните и безопасни условия на труд (ЗБУТ) е от основно значение за защитата на здравето и безопасността на почти 170-те милиона работници в ЕС¹. Защитата на хората от опасностите за здравето и безопасността на работното място е ключов елемент за постигането на устойчиви достойни условия на труд за всички работници. То спомогна за намаляване на рисковете за здравето на работното място и за подобряване на стандартите за ЗБУТ в целия ЕС и в различните сектори. Продължават обаче да съществуват предизвикателства, а пандемията от Covid-19 влоши рисковете, които е необходимо да се преодолеят.

Защитата на здравето и безопасността на работниците, заложена в Договорите² и в Хартата на основните права³, е един от ключовите елементи на икономика на ЕС, която работи за хората. Правото на здравословно и безопасно работно място е отразено в принцип 10 от Европейския стълб на социалните права и е в основата на постигането на целите за устойчиво развитие на Организацията на обединените нации (ООН)⁴. То е и градивен елемент на Европейския здравен съюз, който е в процес на изграждане.

В новата рамка за ЗБУТ за периода 2021—2027 г., обявена в плана за действие по Европейския стълб на социалните права⁵, са определени ключовите приоритети и действия, необходими за подобряване на здравето и безопасността на работниците през идните години в контекста на свят след пандемията, белязан от екологичен и

---

¹ Евростат, lfsa_eean2, само служители (с изключение на семейните работници)

² https://europa.eu/european-union/law/treaties_bg

³ Харта на основните права на Европейския съюз, *ОВ С 326*, 26.10.2012 г, *стр.* 391.

⁴ <https://sdgs.un.org/goals>

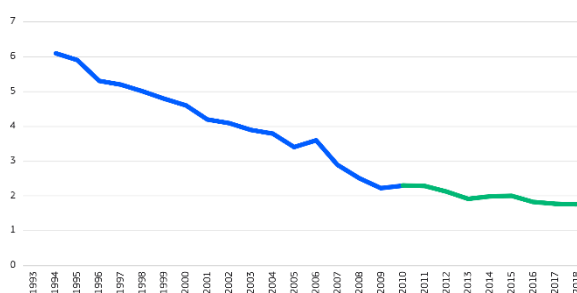
⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_bg

цифров преход, икономически и демографски предизвикателства и променящата се представа за традиционна работна среда.

Здравословните и безопасни условия на труд са предпоставка за здрава и продуктивна работна сила. Никой не трябва да страда от свързани с работата заболявания или злополуки. Това е и важен аспект както за устойчивостта, така и за конкурентоспособността на икономиката на ЕС.

През последните три десетилетия бе постигнат значителен напредък в сферата на ЗБУТ: трудовите злополуки с фатален изход в ЕС намаляха с около 70 % в периода от 1994 г. до 2018 г. (фигура 1). Макар че фактори като деиндустриализацията и по-добрите медицински грижи несъмнено допринесоха за това намаление, системата за ЗБУТ на ЕС също изигра съществена роля. Въпреки този напредък през 2018 г. в ЕС—27 все пак имаше над 3300 злополуки с фатален изход и 3,1 милиона злополуки с нефатален изход, а всяка година над 200 000 работници умират от свързани с работата заболявания. Това е причина за огромно човешко страдание. Поради това поддържането и подобряването на стандартите за защита на работниците е постоянно предизвикателство и необходимост.

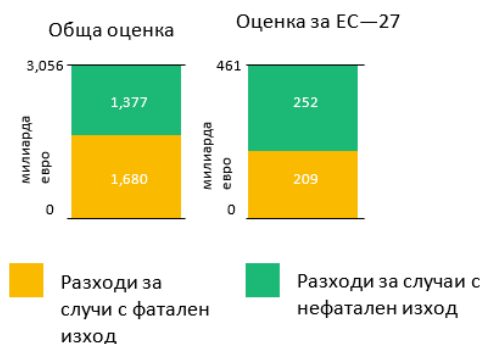
Фигура 1: Трудови злополуки с фатален изход в ЕС—1994—2018 г. (случаи на 100 000 заети лица)

Източник: Евростат, данни за най-разпространените икономически сектори в ЕС—15 (1994—2009 г.) и за всички икономически

Освен здравето и благосъстоянието има силни икономически аргументи за постигането на високо равнище на защита на работниците. Всяка година свързаните с работата злополуки и заболявания струват на икономиката на ЕС над 3,3 % от БВП⁶ (около 460 милиарда евро през 2019 г.) (Фигура 2). Макар че цената на благосъстоянието, свързана с тези цифри, не подлежи на количествено определяне, добрата практика в сферата на ЗБУТ помага на предприятията да станат по-продуктивни, конкурентоспособни и устойчиви. Приблизителните оценки

Фигура 2: Разходи за обществото, свързани с наранявания и заболявания, получени по време на работа, 2019 г. (милиард евро)

Източник: „Международно сравнение на разходите за свързани с работата злополуки и заболявания“ (EU-OSHA, 2017 г.),

⁶ Тази стойност беше изчислена посредством процента години живот, коригирани с отчитане на инвалидността (DALY) в общия трудов стаж на работещото население на ЕС, умножен по БВП на ЕС. DALY се изчисляват чрез сумиране на загубените години живот (YLL) и годините живот с инвалидност (YLD) за свързаните с работата злополуки и заболявания с фатален и нефатален изход.

показват, че за всяко евро, инвестирано в ЗБУТ, възвръщаемостта за работодателя е около два пъти повече⁷⁸. Солидна подпомагаща структура за ЗБУТ, която се грижи за специфичните потребности на МСП — гръбнакът на икономиката на ЕС — ще осигури жизненоважен принос за устойчивата икономика и за успеха на ЗБУТ в ЕС като цяло. Освен това благодарение на добрите ЗБУТ се намаляват разходите за здравеопазване и други тежести върху обществото. За разлика от това цената на лошите ЗБУТ е висока за лицата, предприятията и обществото.

Пандемията от Covid-19 показва колко важно е значението на ЗБУТ за защитата на здравето на работниците, за функционирането на нашето общество и за непрекъснатостта на критични икономически и социални дейности. Следователно пътят към възстановяване и възобновяване на производителността трябва да включва и подновен ангажимент за поддържане, на първо място, на здравословни и безопасни условия на труд и за подобряване на взаимодействията между ЗБУТ и политиките в областта на общественото здраве.

1.2. Системата на ЕС в действие

Два фактора спомагат да се обяснят постиженията на подхода на ЕС спрямо ЗБУТ. Първо, ЕС и държавите членки разработиха **усъвършенствана регулаторна система** за определяне на превантивни и защитни мерки за справяне с професионалните рискове. Второ, тази система е основана на **тристранен подход**, при който работниците, работодателите и правителствата са силно ангажирани с разработването и прилагането на тези мерки за ЗБУТ на равнището на ЕС и на национално равнище. Освен това постоянната подкрепа, предоставяна по-специално на микропредприятията и МСП, спомага за правилното прилагане на правилата за ЗБУТ.

Законодателната рамка на ЕС за ЗБУТ се състои от рамкова директива и 24 специфични директиви, разработени с течение на времето. Европейската **рамкова директива за безопасността и здравето при работа** от 1989 г.⁹ е основата за **общите принципи и минималните стандарти в целия ЕС**. Тя е съсредоточена върху култура на превенция на риска и в нея са определени задълженията на работодателите, свързани с: i) оценки на риска; ii) превантивни мерки; iii) предоставяне на работниците на информация относно ЗБУТ; iv) обучение; v) консултация; и vi) балансирано участие. Тези задължения се прилагат във всички

---

⁷ Европейска комисия, Генерална дирекция „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“, „Социалноикономически разходи при трудови злоупотреби и професионални заболявания — окончателен доклад“, 2011 г.

⁸ Tompa, E. „IWH economic analysis recommends a combination of methods to reduce silica dust exposure“ (Институтът по въпросите на работата и здравето препоръчва комбинация от методи за намаляване на излагането на силициев прах), At Work, Издание 101, лято 2020 г.: Institute for Work & Health (Институт по въпросите на работата и здравето), Торонто.

⁹ Директива 89/391/ЕИО на Съвета от 12 юни 1989 г. за въвеждане на мерки за насърчаване подобряването на безопасността и здравето на работниците на работното място (89/391/ЕИО).

сектори и професии и към публичните и частните работодатели. **Специфичните директиви** са насочени към конкретни рискове, групи и условия¹⁰.

Законодателството на ЕС в областта на ЗБУТ е разработено в тясно сътрудничество с **Консултативния комитет за безопасност и здраве на работното място (ККБЗРМ)**¹¹, тристранен орган, съставен от представители на национални правителства, профсъюзи и организации на работодатели. **Европейската агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA)** предоставя насоки и инструменти, които заедно със сходни национални инструменти, базирани в интернет: i) осигуряват специфична за сектора информация, насочена главно към малки и средни предприятия (МСП), тъй като в такива са назначени по-голямата част от работниците в ЕС, и те често срещат големи трудности при гарантирането на здравословни и безопасни условия на труд; и ii) насочват работодателите във всички стъпки от процеса на оценка на риска¹². **Комитетът на старшите инспектори по труда**¹³ (КСИТ) предоставя становища относно прилагането на законодателството на ЕС в областта на ЗБУТ и насърчава споделянето на знания относно практиките за инспекции на условията на труд.

1.3. Надграждане върху предишни стратегически рамки и широка консултация

Вече близо 20 години стратегическите рамки на ЕС за ЗБУТ изпълняваха първостепенна роля в начина, по който националните органи и социалните партньори вземат решения относно целите за ЗБУТ. Тези цели включват i) повишаване на съответствието между общите приоритети; ii) улесняване на сътрудничеството; iii) стимулиране на инвестициите в ЗБУТ; и iv) насърчаване на конкретни действия на равнището на работното място.

Ключовите **приоритети на стратегическата рамка за периода 2014—2020 г.**¹⁴, като например превенция на свързаните с работата заболявания, справяне с демографските промени и прилагане на законодателството, бяха **отразени в националните рамки**¹⁵. Някои от **ключовите постижения** на равнището на ЕС в

---

¹⁰ Прилагането на рамковата директива и свързаните директиви на ЕС относно ЗБУТ за периода 2013—2017 г. е представено в придружаващия работен документ на службите на Комисията SWD(2021) 148/2.

¹¹ Решение на Съвета от 22 юли 2003 г. за създаване на Консултативен комитет за безопасност и здраве на работното място (2003/С 218/01) ОВ С 218 от 13.9.2003 г.

¹² Досега например са публикувани 250 интерактивни онлайн инструмента за оценка на риска (OiRA), а над 70 други са в процес на разработване. С тези инструменти са извършени над 173 000 оценки на риска.

¹³ Представлява органите по инспекция на труда на държавите членки.

¹⁴ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2014—2020 година, COM (2014) 332 final

¹⁵ National Strategies in the field of Occupational Safety and Health in the EU report (Доклад относно националните стратегии в сферата на здравословните и безопасни условия на труд в ЕС). EU-OSHA, 2019 г.

предишната стратегическа рамка включват: i) 3 актуализации на Директивата относно канцерогените и мутагените¹⁶ и предложение за четвърта актуализация; ii) актуализации с цел осъвременяване на 4 директиви, включително в областите на граничните стойности на експозиция и биологичните агенти; iii) значителен брой широкоизползвани **насоки и онлайн инструменти** на EU-OSHA за работодатели, включително относно COVID-19; и iv) наръчници за инспекция и инструменти, разработени от КСИТ.

Настоящата стратегическата рамка надгражда върху извършения преглед на постиженията в прилагането на стратегическата рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2014—2020 г. В извършения преглед бяха установени редица предизвикателства, свързани с по-краткосрочното прилагане на стратегическата рамка в светлината на: i) ограниченията на ресурсите в държавите членки; ii) необходимостта от засилване на фокуса върху професионалните заболявания, демографските изменения, психосоциалните рискове и мускулно-скелетните смущения; и iii) необходимостта от подпомагане както на инспекциите по труда, така и на дружествата с цел подобряване на техните стандарти за ЗБУТ.

Тази стратегическа рамка е основана също на **принос от широк набор от заинтересовани страни**, като отразява ангажимента на всички участници в нейното прилагане. Основите са положени с доклад на EU-OSHA относно националните стратегии за ЗБУТ, специфичен доклад за оценка и усъвършенствани инструменти за проучвания. Допълнителен важен принос за рамката беше получен от: i) няколко заключения на Съвета¹⁷; ii) доклади¹⁸, препоръки, изслушвания и друг обмен с Европейския парламент; iii) обмен със социални партньори и независими експерти; iv) отговори от открита обществена консултация; и v) становището на ККБЗРМ.

С него също се надгражда върху информацията, предоставена от оценката на практическото прилагане на Рамкова директива 89/391/ЕИО за безопасността и здравето на работниците при работа и 23 свързани директиви на ЕС за периода 2013—2017 г.

---

¹⁶ Директива 2004/37/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2004 г. относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа.

¹⁷ Заключения на Съвета от 13 юни 2019 г. „Променящият се свят на труда: размисъл относно новите форми на труд и последиците за безопасността и здравето на работниците“ (румънско председателство); Заключения на Съвета от 10 декември 2019 г. „Нова стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд: насърчаване на постигането на здравословни и безопасни условия на труд в ЕС“ (финландско председателство); Заключения на Съвета от 8 юни 2020 г. „Повишаване на благосъстоянието на работното място“ (хърватско председателство).

¹⁸ Резолюция на Европейския парламент от 19 януари 2017 г. относно европейски стълб на социалните права (2016/2095(INI)); Резолюция на Европейския парламент от 17 декември 2020 г. относно силна социална Европа за справедливи промени (2020/2084(INI))

Работният документ на службите на Комисията¹⁹ и обзорният доклад²⁰ придружават настоящото съобщение и обобщават тези резултати.

2. АКТУАЛИЗИРАНА ВИЗИЯ ЗА ЗБУТ — ТРИ КЛЮЧОВИ ЦЕЛИ

Приоритетите на предишната рамка продължават да са от значение и днес. Необходими са обаче допълнителни действия в сферата на ЗБУТ, за да се пригледят работните места към все по-бързите промени в икономиката, демографията, моделите на работа и обществото като цяло²¹. За определена част от работниците в ЕС концепцията на работното място става по-гъвкава, но и по-сложна с възникването на нови организационни форми, бизнес модели и сектори. Пандемията от COVID-19 подчерта тези сложности и направи ЗБУТ и политиката в областта на общественото здраве по-взаимосвързани отпреди.

Следователно стратегическата рамка е съсредоточена върху **три междусекторни ключови цели** за идните години:

- очакване и управление на **промяната** в новия свят на труда, дължащи се на екологичния, цифровия и демографския преход;
- подобряване на **превенцията** на злополуки и заболявания на работното място;
- увеличаване на **подготвеността** за потенциални бъдещи здравни кризи.

За постигане на тези цели са необходими действия на равнището на ЕС, на национално, секторно равнище и на равнището на дружествата.

В основата на прилагането на тези три цели ще стоят: i) социалният диалог; ii) засилването на доказателствената база; iii) укрепването на правоприлагането; iv) повишаването на осведомеността; и v) финансирането.

---

¹⁹ SWD(2021) 148/2.

²⁰ SWD(2021) 149/2.

²¹ Европейско проучване за новите и нововъзникващите рискове в предприятията (ESENER) 2019 г.

2.1. Предвиждане и управление на промените

Естеството на много задачи, модели на работа и работни места се променя. В резултат на **екологичния и цифровия преход** възникнаха работни места, които не съществуваха преди десет години. Европейският зелен пакт²², цифровата стратегия на ЕС²³ и новата промишлена стратегия за Европа²⁴ заедно ще: i) генерират значителни инвестиции; ii) допринесат за растеж, иновации и създаване на работни места; и iii) предоставят гъвкавост и възможности за работниците, предприятията и самостоятелно заетите лица. Тези инициативи ще се подпомагат с бюджета на ЕС в размер на 1,8 трилиона евро за 2021—2027 г., включително NextGenerationEU, и освен това бюджетът ще допринесе за устойчивото възстановяване. Същевременно демографските промени под формата на застаряваща работна сила в ЕС налагат постоянно обмисляне и реагиране. Здравословните и безопасни условия на труд изпълняват съществена роля в това, тъй като със застаряването на работниците е важно работната среда и задачите да се адаптират към специфичните им нужди и също така е нужно да се сведат до минимум рисковете. Затова в Зелената книга относно застаряването²⁵ е стартиран дебат, включително относно условията за участие на пазара на труда на по-възрастни работници.

Напредъкът в технологията може да осигури нови възможности за работниците на всички етапи от техния живот и кариера. Цифровите технологии могат да осигурят на работниците, включително работниците с увреждания или по-възрастните работници, и техните работодатели цифрови решения, които да подпомагат

²² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_bg

²³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_bg

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/1_en_act_part1_v8_0.pdf

тяхното здраве и благосъстояние. Този напредък в технологиите може да осигури по-големи възможности за подобряване на равновесието между професионалния и личния живот както за жените, така и за мъжете, и за подпомагане на прилагането на ЗБУТ чрез достъпни инструменти, повишаване на осведомеността и по-ефективни проверки. Роботизацията, използването на изкуствен интелект и все по-голямото преобладаване на дистанционна работа намаляват рисковете от опасни задачи, като например такива в силно замърсени области, като например системи за отпадни води, депа или селскостопански зони, в които се извършва фумигация. Новите технологии обаче също създават редица предизвикателства поради: i) по-голямата нередовност от гледна точка на времето и мястото на извършване на работата; и ii) рисковете, свързани с новите инструменти и машини. Измененията на климата могат също да засягат безопасността и здравето на работниците, включително чрез повишена околна температура, замърсяване на въздуха и екстремни метеорологични условия.

- ***Осъвременяване и опростяване на правилата на ЕС в областта на ЗБУТ в контекста на екологичния и цифровия преход***

Законодателството на ЕС в областта на ЗБУТ вече обхваща много от **риските, които произтичат от променящите се сектори, оборудване и работни места**. През последните години са осъвременени четири директиви за ЗБУТ, които обхващат лични предпазни средства, медицинско обслужване на борда на плавателните съдове, биологични агенти при работа и експозиция на химически агенти²⁶. Комисията предложи също да се преразгледа Директивата за машините²⁷, в която се разглеждат рисковете, произтичащи от цифровизацията и използването на машини, също от значение за здравето и безопасността на работниците. Тя също така предлага първата правна рамка относно ИИ, в която се разглеждат рисковете от определени системи за ИИ, използвани в заетостта, управлението на работниците и достъпа до самостоятелна заетост²⁸. При все това, значителните технологични развиятия, по-специално в **екранното оборудване и работните места**, и развиващите се нужди и капацитетът на застаряващата работна сила налагат по-нататъшни съответни актуализации на законодателството. Industry 5.0²⁹ предлага визия за начина, по който европейската индустрия би могла да ръководи екологичния и цифровия преход чрез постигане на баланс между правата и нуждите на работниците и технологичния напредък и планетарните граници.

---

²⁶ Лични предпазни средства (Директива 89/656/ЕИО на Съвета); медицинско обслужване на борда на плавателните съдове (Директива 92/29/ЕИО на Съвета); биологични агенти при работа (Директива 2000/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета); 5-ти списък с индикативни гранични стойности на професионална експозиция (Директива 2019/1831 на Комисията).

²⁷ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2019-Machinery-Directive-revision_bg

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?qid=1623335154975&uri=CELEX%3A52021PC0206>

²⁹ https://ec.europa.eu/info/news/industry-50-towards-more-sustainable-resilient-and-human-centric-industry-2021-jan-07_bg

Променящите се форми на работа, произтичащи наред с другото от цифровизацията, с важното увеличаване на населението, което работи дистанционно, също ще налагат нови и актуализирани решения за ЗБУТ. Бързото разгръщане на безжични, мобилни и други усъвършенствани технологии и засиленото използване на такива устройства за работни цели налагат допълнителен анализ на експозицията на работниците на оптични лъчения и електромагнитни полета, както и на възможните неблагоприятни ефекти върху здравето в случай на по-мощни устройства.

Комисията следва цялостните развития на новите форми на работа и бизнес модели, особено тези, които касаят икономиката по заявка, свързана към интернет. Тя стартира втория етап на консултация със социалните партньори и, освен ако социалните партньори нямат желанието да преговарят помежду си, в края на 2021 г. ще предложи инициатива за подобряване на условията на труд на хората, които работят чрез цифрови платформи³⁰. Една ключова цел на тази инициатива е да се гарантират адекватни условия на труд, включително от гледна точка на здравето и безопасността, на всички хора, които работят чрез платформи. По този начин по-специално ще се изясни положението във връзка с достиженията на правото в областта на ЗБУТ, които се прилагат към хора, признати като работници, но които в същото време не се прилагат за хора, определени като самостоятелно заети лица.

Тъй като започва изпълнението на няколко инициативи по линия на Европейския зелен пакт и стратегията на ЕС за устойчивост в областта на химикалите³¹, текущите гранични стойности за определени опасни вещества, използвани в съществуващите и възникващи сектори, трябва да бъдат преразгледани³². Това е от значение както за въпроса относно екологичния преход, така и за превенцията на свързани с работата заболявания, по-специално рак (вж. също раздел 2.2). За **оловото** и **кобалта**, две опасни вещества, които често се използват в технологиите за енергия от възобновяеми източници и в производството на батерии, новите научни данни сочат, че следва да се преразгледат или, в случая на кобалта, да се въведат гранични стойности.

Друго такова вещество е **азбестът**. Експозицията на азбест ще бъде рисков фактор за здравето във вълната на саниране³³, чиято цел е да подобри пригодността на сградите за неутрално по отношение на климата бъдеще в контекста на Европейския зелен пакт. Макар производството или използването му в ЕС вече да са забранени, съществува наследен проблем за работниците, свързан със санирането на сградите, заради който често е необходимо да се премахва азбест,

³⁰ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=bg&catId=522&furtherNews=yes&newsId=10025>

³¹ <https://ec.europa.eu/environment/pdf/chemicals/2020/10/Strategy.pdf>

³² <https://echa.europa.eu/bg/oels-activity-list/-/substance-rev/25140>

³³ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: Вълна на саниране за Европа — екологизиране на нашите сгради, създаване на работни места, подобряване на качеството на живот, COM(2020) 662 final

поставен преди много години. Всяка година експозицията на азбест е причина за смъртта на 88 000 души в Европа, което представлява 55—85 % от случаите на рак на белите дробове, развиван на работното място, като се предвижда смъртността от тази експозиция да продължи да се увеличава до края на 20-те и 30-те години на XXI век³⁴. За работодателите вече се прилагат строги задължения, свързани със защитата, планирането и обучението. В светлината на най-новите научни доказателства обаче пределната стойност на експозиция на азбест трябва да бъде намалена. За тази цел Комисията стартира втора консултация със социалните партньори³⁵ успоредно с настоящата стратегическа рамка.

- **Фокус върху психосоциалните рискове**

Още преди пандемията от проблеми с психичното здраве са били засегнати около 84 милиона души³⁶ в ЕС. Половината от работниците в ЕС считат, че стресът е често срещан на тяхното работно място, а стресът допринася за около половината от всички загубени работни дни. Близко 80 % от управителите са засегнати от свързан с работата стрес³⁷.

В резултат на пандемията близо 40 %³⁸ от работниците са започнали да работят дистанционно на пълно работно време³⁹. По този начин се размиват традиционните граници между работата и личния живот, а заедно с други тенденции, свързани с дистанционната работа, като например постоянна свързаност, липса на социални контакти и повишено използване на ИКТ, допълнително са се увеличили **психосоциалните и ергономичните рискове**.

Доказателствата сочат, че за преодоляване на опасностите за психосоциалното благосъстояние е необходим процес с различни етапи, които предполагат промени в работната среда. Европейската комисия финансира проекти, насочени към тези предизвикателства. Проектите имат за цел развиването и прилагането на намеси за насърчаване на доброто психично здраве и превенция на психичните заболявания на работното място. Проектите по линия на „Хоризонт 2020“ „Magnet4Europe“⁴⁰ и

---

³⁴ Working with asbestos in energy renovation (Работа с азбест в енергийното обновяване) (становище по собствена инициатива). <https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/news/workers-health-should-not-be-jeopardised-order-make-buildings-energy-efficient>.

³⁵ Документите от консултацията ще бъдат публикувани на следния адрес: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?advSearchKey=consultationsocialpartners&mode=advancedSubmit&catId=22&doc_submit=&policyArea=0&policyAreaSub=0&country=0&year=0#navItem-1

³⁶ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/state/docs/2018_healthatglance_rep_en.pdf

³⁷ Eurofound и EU-OSHA (2014 г.), Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention (Психосоциални рискове в Европа: разпространение и стратегии за превенция), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург.

³⁸ В сравнение с началото на 2020 г., когато 1 на 10 заети лица в ЕС работеха дистанционно на пълно работно време или понякога и като цяло във висококвалифицирани професии в информационните и комуникационните технологии (ИКТ) и в сектори с интензивно използване на знания.

³⁹ https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc120945_policy_brief_-_covid_and_telework_final.pdf

⁴⁰ <https://cordis.europa.eu/project/id/848031>

„EMPOWER“⁴¹ по-специално се очаква да постигнат иновативни резултати. За основните работници в секторите на здравеопазването или грижите проект „RESPOND“ е насочен към преодоляването на неблагоприятните ефекти върху психичното здраве в резултат на пандемията от COVID-19⁴².

Комисията:

- Ще осъвремени законодателната рамка за ЗБУТ, свързана с **цифровизацията**, като преразгледа Директивата относно **работните места**⁴³ и Директивата за **работата с екранно оборудване**⁴⁴ до 2023 г.;
- Ще предложи **защитни гранични стойности** за:
  - **азбеста** в Директивата относно експозицията на азбест по време на работа⁴⁵ през 2022 г.;
  - **оловото и диизоцианатите** в Директива относно химичните агенти⁴⁶ през 2022 г.;
  - **кобалта** в Директивата относно канцерогените и мутагените през първото тримесечие на 2024 г.
- Ще стартира кампанията на EU-OSHA „Здравословни работни места“ за периода 2023—2025 г. относно създаването на здравословно **цифрово** бъдеще, която по-специално ще включва **психосоциалните и ергономичните рискове**.
- В сътрудничество с държавите членки и социалните партньори ще подготви **незаконодателна инициатива на равнището на ЕС, свързана с психичното здраве на работното място**, в рамките на която ще се оценят възникващите въпроси, свързани с психичното здраве на работниците и ще се предложат насоки за действие преди края на 2022 г.
- Ще развие аналитичната основа⁴⁷, **електронните инструменти и насоките** за оценка на риска, свързани с екологичните и цифровите работни места и процеси, включително по-специално **психосоциалните и ергономичните рискове**.
- Ще попита експертната група относно ефективни начини за инвестиране в здравето⁴⁸, за да изготви становище относно подпомагането на **психичното здраве на здравите работници и други основни работници** до края на

⁴¹ <https://cordis.europa.eu/project/id/848180>

⁴² <https://www.respond-project.eu>

⁴³ Директива 89/654/ЕИО на Съвета от 30 ноември 1989 г. относно минималните изисквания за безопасност и здраве на работното място.

⁴⁴ Директива 90/270/ЕИО на Съвета от 29 май 1990 г. относно минималните изисквания за безопасни и здравословни условия на труд при работа с екранно оборудване.

⁴⁵ Директива 2009/148/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 ноември 2009 г. относно защитата на работниците от рискове, свързани с експозиция на азбест по време на работа.

⁴⁶ Директива 98/24/ЕО на Съвета от 7 април 1998 г. за опазване на здравето и безопасността на работниците от рискове, свързани с химични агенти на работното място.

⁴⁷ Прегледи във връзка със ЗБУТ относно цифровизацията и психосоциалните рискове за 2021—2024 г. в сътрудничество с EU-OSHA

⁴⁸ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/expert_panel/docs/mandate_workforce_mental-health_en.pdf

2021 г.

- Ще гарантира подходящи последващи действия във връзка с Резолюцията относно **правото на откъсване от работната среда**⁴⁹.

Комисията призовава държавите членки:

- Да актуализират своите национални правни рамки в консултация със социалните партньори с цел преодоляване на рисковете за ЗБУТ и възможностите, свързани с екологичния и цифровия преход. Държавите членки следва да се съсредоточат върху използването на цифрови инструменти с цел повишаване на ефективността на инспекцията на условията на труд чрез предотвратяване и установяване на нарушения на законодателството.
- Да организират „партньорски проверки“ за справяне с психосоциалните и ергономичните проблеми при работа.
- Да засилят наблюдението и събирането на данни относно положението, свързано с психичните и психосоциалните рискове в различните сектори.

Комисията приканва социалните партньори:

- Да предприемат действия и да актуализират съществуващите споразумения на междуотраслово и секторно равнище до 2023 г. с цел преодоляване на новите въпроси относно ЗБУТ, свързани с цифровия пазар на труда, и по-специално психосоциалните и ергономичните рискове.
- Да намерят съвместни решения за справяне с предизвикателствата, породени от дистанционната работа, цифровизацията и правото на откъсване от работната среда, като надграждат върху рамковото споразумение на европейските социални партньори относно цифровизацията⁵⁰.

2.2. Подобряване на превенцията на свързаните с работата заболявания и злополуки

Трябва да бъдат положени максимални усилия за намаляване, доколкото е възможно, на свързаните с работата смъртни случаи, в съответствие с **подход за „Нулева смъртност“**

ПРЕВЕНЦИЯ

⁴⁹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0021_BG.html

⁵⁰ https://www.etuc.org/system/files/document/file2020-06/Final%2022%2006%2020_Agreement%20on%20Digitalisation%202020.pdf

(Vision Zero) спрямо свързаните с работата смъртни случаи в ЕС⁵¹. За тази цел с настоящата стратегическа рамка се укрепва **културата на превенция** както в организациите, така и сред отделните работници. Превенцията на свързаните с работата смъртни случаи ще бъде възможна само чрез: i) задълбочено **разследване на злополуките и смъртните случаи** на работното място; ii) определяне и **справяне с причините за тези злополуки и смъртни случаи**; iii) **повишаване на осведомеността** за рисковете, произтичащи от свързани с работата злополуки, наранявания и професионални заболявания; и iv) **укрепване на прилагането** на съществуващите правила и насоки. Поуките, извлечени от ситуации, близки до инциденти, и критични инциденти — и обменът на информация относно тези събития ще доведе до подобрен анализ и превенция в ЕС. В сектора на селското и горското стопанство в ЕС например броят на злополуките и смъртните случаи продължава да е недопустимо висок. В тази връзка е от основно значение да се разполага с надеждни данни относно броя на злополуките и смъртните случаи в земеделските стопанства, както и да се повиши всеобхватната осведоменост, включително относно потенциалните рискове за другите членове на семейството и децата, които живеят в земеделското стопанство.

Причини за свързани с работата смъртни случаи

Ракът е водещата причина за свързани с работата смъртни случаи в ЕС (фигура 3). Канцерогените допринасят за приблизително 100 000 смъртни случая на работното място всяка година, които се дължат на свързани с работата ракови заболявания. Действията за борба с рака на работното място са ключови компоненти на Европейския план за борба с рака

⁵², в който е определен нов подход на ЕС към устойчивите превенция, лечение и грижи за рака. Ангажиментът на ЕС за борба със свързаните с работата ракови заболявания също е и в съответствие със стратегията на Пътната карта за канцерогените⁵³ за 2020—2024 г., която обединява държавите членки и социалните партньори в бързото прилагане на граничните стойности и други разпоредби, приети на равнището на ЕС при ограничаване на експозицията на 26 опасни вещества, с което ще подобрят условията на труд за около 40 милиона работници.

*Фигура 3: Причини за свързаните с работата смъртни случаи (%) в ЕС*⁵⁴

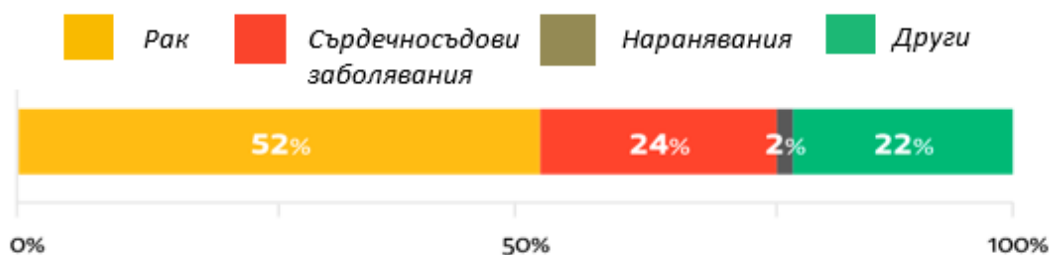
⁵¹ В Резолюцията на Европейския парламент от 17 декември 2020 г. относно силна Европа за справедливи промени (2020/2084 (INI)) държавите членки се призовават да поемат ангажимент за премахване до 2030 г. на свързаните с работата смъртни случаи и за намаляване на свързаните с работата заболявания, а Комисията се призовава да постигне тази цел посредством нова стратегия за ЗБУТ.

⁵² https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_bg.pdf

⁵³ <https://roadmaponcarnogens.eu/>

⁵⁴ Цифрите за ЕС са от преди 2021 г., следователно включват Обединеното кралство.

Фигура 3:

Източник: „Международно сравнение на разходите за свързани с работата злополуки и заболявания“, EU-OSHA 2017

Друг важен аспект от подобряването на защитата на работниците е справянето с **професионалните сърдечносъдови заболявания**, като например сърдечни заболявания или мозъчни инсулти. Въпреки че сърдечносъдовите заболявания са **втората най-честа причина за свързани с работата смъртни случаи** в ЕС (фигура 3), няма достатъчно информация за причините за тях и връзките им със свързаните с работа рискове. Това възпрепятства прилагането на подходящи превантивни мерки на работното място. Допълнителните изследвания и събирането на данни, както и насърчаването на здравето на работното място както на равнището на ЕС, така и на национално равнище, следва да бъдат приоритет. Тези действия следва да обхващат също и **мускулно-скелетните смущения**, които засягат милиони работници в ЕС⁵⁵. Свързаните с работата мускулно-скелетни смущения в най-лошия случай водят до увреждане и обикновено не са свързани с една причина, а с комбинация от физически, психосоциални, организационни и индивидуални фактори.

- **Опасни вещества**

Опасни вещества могат да бъдат намерени на почти всички работни места и всеки ден милиони работници в ЕС са изложени на въздействието на тези вещества.

Като цяло процесът, свързан със справянето с опасните вещества на базата на научна оценка, консултацията с тристранния ККБЗРМ и тясната ангажираност на всички заинтересовани страни, беше доказано успешен, въпреки че бе интензивен от гледна точка на времето и ресурсите. В тази стратегическа рамка методологията за справяне с опасните вещества ще продължи да се актуализира, за да се определи допълнителна **ефективност в определянето на граничните стойности във връзка със ЗБУТ** в процеса на вземане на решения. Освен това Комисията ще продължи да опростява взаимодействието между ЗБУТ и Регламента REACH⁵⁶, за да гарантира защитата на работниците в съответствие с подхода „**едно вещество, една оценка**“ и актуализирания подход за по-добро регулиране.

⁵⁵ <https://healthy-workplaces.eu/bg/about-topic/what-issue>

⁵⁶ Регламент относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (https://ec.europa.eu/environment/chemicals/reach/reach_en.htm).

Текущата законодателна процедура относно граничните стойности **актилонитрил, никелови съединения и бензен**⁵⁷ съгласно Директивата относно експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа, ще спомогне да се увеличи защитата от канцерогенни и мутагенни вещества за над 1 милион работници. Освен това ККБЗРМ определя веществата, които трябва приоритетно да се вземат под внимание в рамките на посочената Директива относно експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа и Директивата относно химичните агенти, за да се гарантират актуални гранични стойности за опасните химикали.

Ще бъде даден приоритет на актуализирането и разширяването на защитата на работниците, изложени на **репротоксични вещества** в съответствие с изискванията на Европейския парламент. Репротоксичните вещества имат две групи от различни ефекти: i) ефекти върху сексуалната функция и фертилитета; и ii) ефекти върху развитието на плода или потомството. Това са сериозни рискове за здравето и могат да доведат до спонтанен аборт, мъртвородени деца или нарушено когнитивно развитие на заченатите деца. Според оценка на най-лошия сценарий репротоксичните вещества може да са причината за до 1274 нови случая на влошено репродуктивно здраве всяка година, което води до икономически разходи в размер на 381 милиона евро на година. **Оловото** е основната причина за заболявания от репротоксични вещества⁵⁸. Следователно предстоящото предложение за по-строги задължителни гранични стойности на оловото ще бъде голяма стъпка напред в справянето с репротоксичните вещества. Ще бъде от основно значение обаче и да се състави специфичен списък за ключови репротоксични вещества, на които незабавно трябва да обърне внимание. Успоредно с това Работната група по химикалите на ККБЗРМ ще продължи да обсъжда необходимостта от добавяне на репротоксични вещества и опасни лекарствени продукти към Директивата относно експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа, както и методологията за определяне на граничните стойности.

Европейският парламент и заинтересованите страни също подчертаха необходимостта от защита на здравния персонал, изложен на **опасни лекарствени продукти**, както и други рискове. Европейската комисия и EU-OSHA стартираха обширни проучвания и диалози с експерти и заинтересовани страни относно начина на преодоляване на тези рискове като част от ефективното предоставяне на здравеопазване. Това разкри огромна нужда от допълнително обучение, инструктиране и насоки, както и предизвикателствата, свързани с прилагането на обвързващо законодателство за справяне с този въпрос.

Насърчаване на здравето при работа

Здравата работна сила е най-важната основа на силните и устойчиви икономика и общество. Насърчаването на здравословни решения за начина на живот на

⁵⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0571>

⁵⁸ Проучване на репротоксичните химикали. <https://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=bg>.

работното място може значително да намали случаите на отсъствия, заболяване и незаразни болести (като например рак, затлъстяване, сърдечно-съдови заболявания и диабет). Чрез Европейския план за борба с рака например ще бъдат стартирани действия за подобряване на здравната грамотност относно риска от рак и определящите фактори, така че да се даде на хората, включително и работниците, информацията и инструментите, от които имат нужда, за да правят по-здравословни избори.

Работни места за всички

Признаване на многообразието, включително разликите и неравенствата между половете, и борбата срещу дискриминацията сред работната сила са от съществено значение, за да се гарантира безопасността и здравето и на жените, и на мъжете работници, включително при оценяване на риска на работното място. Пандемията например подчерта рисковете от неправилно адаптирани инструменти и оборудване (напр. жените в сектора на здравеопазването да са принудени да носят лични предпазни средства, предназначени за мъже) и нуждата да се предоставя точна, навременна и лесноразбираема информация, за да се гарантира, че всички работници, включително и тези в най-неравностойно положение, могат напълно да разберат правилата на работното място и да упражняват своите права. Ще се насърчават действия, за да се избягват предубежденията по отношение на пола при оценяване и приоритизиране на рисковете за действията, като се гарантира: i) представителство **и на двата пола** при консултациите с работниците; ii) обучения, пригодени към личното положение на служителите; и iii) признаването на рисковете в професиите, които отдавна са пренебрегвани и считани за „лека работа“ (напр. полагащи грижи лица или чистачи).

В съответствие със стратегията на Комисията за правата на лицата с увреждания за 2021—2030 г.⁵⁹ Комисията ще представи пакет за подобряване на резултатите на пазара на труда за **лицата с увреждания**. Този пакет ще включва насоки и подкрепа за взаимно обучение относно: осигуряване на здравето и безопасността на работното място; и относно схеми за професионална рехабилитация за хората, страдащи от хронични заболявания, или хората, които са били жертви на злополуки.

Насилието, тормозът или дискриминацията на работното място, били те на базата на пол, възраст, увреждане, религия или убеждения, расов или етнически произход и сексуална ориентация, може да засегнат безопасността и здравето на работниците и поради това да имат отрицателни последици за засегнатите лица, техните семейства, техните колеги, техните организации и обществото като цяло. Това може също да доведе до ситуации на експлоатация на труда. Комисията ще оцени по какъв начин да засили ефективността на Директивата за налагане на санкции на работодателите (2009/52/ЕО), включително във връзка с инспекциите на условията на

---

⁵⁹ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=bg&pubId=8376&furtherPubs=yes>

труд, насочени към особено уязвими групи работници. Комисията предложи решение на Съвета, с което на държавите членки да се разреши да ратифицират в интерес на ЕС Конвенцията относно насилието и тормоза, 2019 г. (№ 190)⁶⁰ на Международна организация на труда. Конвенцията включва също специфични правила относно основаното на пола насилие и тормоз на работното място, които ще бъдат засилени чрез предстоящото законодателно предложение относно превенцията и борбата с основаното на пола насилие и домашното насилие, както е обявено в Стратегията за равенство между половете за 2020—2025 г.⁶¹.

Комисията:

- Ще насърчава **подход за „Нулева смъртност“ (Vision Zero)** спрямо свързаните с работата смъртни случаи, като:
  - подобрява събирането на данни относно злополуки на работното място и професионални заболявания и анализира основните причини за всеки свързан с работата смъртен случай или нараняване;
  - създаде специална трестранна работна група на ККБЗРМ за „Нулева смъртност“ и разработи целеви информационни действия и инструменти за повишаване на осведомеността;
  - засили правоприлагането, като подкрепи КСИТ в повишаването на осведомеността относно намаляването на свързаните с работата смъртни случаи на равнището на дружествата, споделя добри практики и подкрепя засилено обучение за инспекциите по труда.
- Ще актуализира правилата на ЕС относно опасните вещества за борба срещу **рака, репродуктивните и респираторните заболявания**, като:
  - стартира консултация със социалните партньори относно намаляване на граничните стойности на **заваръчни аерозоли, полициклични ароматични въглеводороди, изопрен и 1,4-диоксан** съгласно Директивата относно експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа⁶² през 2023 г.;
  - създаде приоритетен списък с **репротоксични вещества**, които трябва да се вземат под внимание в съответните директиви до края на 2021 г.
- Ще осигури актуални насоки, включително относно обучението, протоколите, надзора и наблюдението, за защита на работниците срещу експозиция на **опасни лекарствени продукти** до 2022 г.
- Ще изготви преглед от гледна точка на ЗБУТ на **сектора на здравеопазването и грижите** в сътрудничество с EU-OSHA до първото тримесечие на 2024 г.
- Ще подпомага повишаването на осведомеността относно **мускулно-**

⁶⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0024>

⁶¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152>

⁶² Пето преразглеждане на Директивата относно експозицията на канцерогени или мутагени по време на работа.

скелетните смущения, рака и психичното здраве, както и тормоза на работното място и предубежденията по отношение на пола.

- Ще предоставя специфична за сектора информация на МСП в сътрудничество с EU-OSHA.
- Ще предложи законодателна инициатива относно превенция и борба срещу основаното на пола насилие над жени и домашното насилие преди края на 2021 г.

Комисията призовава държавите членки:

- Да работят по изпълнението на подхода за „нулева смъртност“ спрямо свързаните с работата смъртни случаи в ЕС.
- Да преодоляват професионалните рискове, свързани със **сърдечносъдовите заболявания**.
- Да популяризират Европейския кодекс за борба с рака сред работниците, за да подобряват тяхната здравна грамотност и да намаляват рисковете от рак.
- Да оценяват и преодоляват рисковете с конкретен акцент върху **групите, които са най-силно засегнати от пандемията**, като например лицата с увреждания.
- Да подкрепят активно реинтеграцията, недискриминацията и адаптирането на условията на труд за работниците, които са раково болни пациенти или хора, преживели рак.
- Да насърчават **съображения, свързани с въпросите на пола** при изготвянето, прилагането и докладването.
- Да преодоляват активно **опасностите в сектора на здравеопазването**, като въвеждат и прилагат безопасни работни процедури и предоставят **подходящо обучение**.
- Да предоставят подобрени **насоки и обучение** за мерките за оценка и превенция на риска, по-специално **на микропредприятията и МСП**.

Да предоставят **обучение на земеделските стопани** посредством консултантските услуги в областта на селското стопанство, за да повишат техните умения и осведоменост относно правилата във връзка със здравето и безопасността в земеделските стопанства, включително безопасното използване на химични вещества, по-специално препарати за растителна защита. *Комисията приканва социалните партньори:*

- Да разработят насоки за сектора на здравеопазването, които са фокусирани, наред с другото, върху защитата на работниците от експозиция на **опасни лекарствени продукти**, с което да проправят пътя за разработването на интерактивния онлайн инструмент за оценка на риска (OiRA) специално за сектора на здравеопазването в сътрудничество с EU-OSHA.

2.3. Увеличаване на подготвеността — бързо реагиране на заплахи

Във време на кризи, като например Covid-19, безопасността и здравето при работа има ключова роля в подпомагането на работниците, предприятията и правителствата да защитават живота и да управляват рисковете за благосъстоянието, непрекъснатостта и устойчивостта на стопанската дейност. Следователно е от съществено значение да се извлекат поуки от пандемията от COVID-19 и да се увеличи подготвеността за потенциални бъдещи здравни кризи, но и също така да се възобнови и работата след пандемията. Мерките за засилена хигиена, нефармацевтичните намеси и подкрепата за психичното здраве следва да станат по-приоритетни, като се подобри навременността и ефективността на реагирането на такива кризи, и следва допълнително да се развият взаимодействията между ЗБУТ и общественото здраве. Следователно настоящата рамка допринася за политиките в областта на здравето и спомага за засилване на подготвеността за бъдещето успоредно със Съобщението относно първите поуки, извлечени от пандемията от Covid-19⁶³.

Пандемията от COVID-19 разкри значението на това да е налице цялостно рамково задължение за **оценка на риска и превантивни мерки**, които работодателят да предприема за преодоляване на рисковете за здравето на работниците в случай на здравна криза. Повече от всякога тя подчерта необходимостта работниците да се ползват от работна среда, която намалява риска от предаване на заразни заболявания. От избухването на пандемията насам EU-OSHA, в консултация с националните органи и социалните партньори, разработи редица документи с насоки и инструменти⁶⁴, с които даде възможност на работодателите, и по-специално МСП, да разберат по какъв начин⁶⁵ да спазват изискванията за ЗБУТ през различните етапи на пандемията. Тези насоки ще бъдат адаптирани към постепенното разбиране на рисковете от науката и съответните мерки в областта на общественото здраве. Освен това Комисията ще разработи **процедури и насоки за спешни ситуации** на ЕС в областта на ЗБУТ, за да даде възможност за бързото разгръщане на мерки при потенциални здравни кризи. Това би включвало, наред с другото, разпоредби за актуализирани оценки на риска, механизми, с които държавите членки да информират Комисията своевременно относно възникването на заплахи за здравето в различни сектори и работни места, както и свързаните национални планове за ЗБУТ.

Успоредно с това вирусът на SARS-CoV-2 беше класифициран съгласно **Директивата за биологичните агенти**⁶⁶ като процедура по спешност. Това решение спомага да се гарантира защитата на работниците в помещения, в които

⁶³ https://ec.europa.eu/info/files/communication-early-lessons-covid-19-pandemic_en

⁶⁴ <https://osha.europa.eu/bg/themes/covid-19-resources-workplace>

⁶⁵ <https://osha.europa.eu/bg/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

⁶⁶ Директива 2000/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно защита на работниците от рисковете, свързани с експозицията на биологични агенти при работа.

имат пряк контакт с вируса, като например центрове за производство и разпространение на ваксини. Комисията вече ще наблюдава как се прилага това и ще разработва насоки за инспекторите по труда, за да спомогне да се гарантира правилното прилагане на мерките.

Пандемията подчерта също, че в някои случаи мобилните и трансграничните работници, включително **сезонните работници** от ЕС и от държави извън ЕС, могат да бъдат изложени на нездравословни или небезопасни условия на живот и труд, като например лоши условия на настаняване или настаняване в помещения, препълнени с хора, или липса на информация за правата им. Комисията разработи насоки относно сезонните работници и транспортните работници в ЕС в контекста на пандемията от COVID-19. Според тези насоки държавите членки и дружествата трябва да гарантират спазване на своите задължения да защитават незаемимите и уязвимите работници, включително като изпълняват своите задължения за ЗБУТ. Европейският орган по труда (ЕОТ), с подкрепата на Европейската комисия, също стартира през юни 2021 г. кампанията за повишаване на осведомеността „Rights for all seasons“ („Права за всички сезони“), като насочи вниманието към необходимостта да се насърчават справедливи и безопасни условия на труд за сезонните работници, наети в държави от ЕС⁶⁷. Освен това, в сътрудничество с КСИТ, EU-OSHA провежда проучване относно мненията на инспекторите по труда по въпросите на ЗБУТ във връзка с високорисковите професии, включително и сезонната работа, във всички държави членки.

Макар че подходът на ЕС към ЗБУТ е съсредоточен върху превенцията, е важно да се подпомагат и работниците, заразени с Covid-19 и семействата, загубили свои близки поради експозиция на SARS-CoV-2 на работното място. За тази цел повечето държави членки съобщават, че признават COVID-19 за професионално заболяване. Въпреки че професионалното заболяване е въпрос, тясно свързан със социалното осигуряване, което е национална компетентност, в **Препоръката на Комисията относно професионалните**

заболявания⁶⁸ се насърчава признаването на професионалните заболявания, изброени в препоръката от държавите членки, с цел да се насърчи сближаването.

Признаването на Covid-19 за професионално заболяване или трудова злополука вече е реалност в 25 държави членки. През септември 2020 г. например Франция въведе правителствен указ, с който позволява автоматичното признаване за професионални заболявания в случаи, водещи до тежка респираторна инфекция при работниците в сферата на здравеопазването и работниците и специалистите в сходни сектори. Освен това Франция позволява компенсация в такива случаи. В Дания случаите на COVID-19 могат да бъдат признавани и компенсирани както като професионално заболяване, така и като трудова злополука във всички професии след оценка на съответните органи.

⁶⁷ <https://www.ela.europa.eu/en/news/rights-all-seasons-european-labour-authority-supports-fair-work-seasonal-workers>

⁶⁸ Препоръка на Комисията от 19 септември 2003 г. относно Европейския списък на професионалните заболявания.

Комисията:

- Незабавно ще стартира задълбочена оценка на въздействията от пандемията и ефикасността на рамката на ЕС и националните рамки за ЗБУТ за разработване на **процедури и насоки за спешни ситуации** за бързо разгръщане, прилагане и наблюдение на мерки при **потенциални бъдещи здравни кризи** в тясно сътрудничество с участниците в областта на общественото здраве.
- Ще актуализира до 2022 г. **Препоръката на Комисията относно професионалните заболявания, включващи COVID-19.**
- Ще разработи до 2022 г. **насоки за инспекторите по труда** относно оценката на качеството на оценките на риска и мерките за управление на риска съгласно Директивата за биологичните агенти.

Комисията призовава държавите членки да:

- Изготвят планове за подготвеност за бъдещи кризи в националните стратегии за ЗБУТ, включително прилагането на насоките и инструментите на ЕС.
- Изготвят до 2023 г. координационни механизми между органите на общественото здраве и органите в областта на ЗБУТ.
- Засилят наблюдението и ефективните проверки на задълженията за ЗБУТ спрямо сезонните работници във високорискови професии.
- Засилят сътрудничеството и обмена на информация между инспекциите по труда и други свързани национални органи, за да подобрят стандартите за здраве и безопасност във всички сектори на заетост.

3. ПРИЛАГАНЕ НА АКТУАЛИЗИРАНАТА СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

В основата на тази стратегическа рамка ще стоят: i) засилена **доказателствена база**; ii) силен **социален диалог**; iii) мобилизирано **финансиране**; iv) подобро изпълнение; и v) **повишаването на осведомеността**.

Държавите членки ще трябва да разгледат **екологичните и цифровите въпроси в националните стратегии за ЗБУТ** и да подобрят превенцията и подготвеността, за да гарантират, че актуализираните мерки и подходи ще достигнат до работното място.

На равнището на предприятията това ще означава **мерки за планиране и изпреварващи мерки от страна на работодателите**. Необходими са цели и актуализирани **насоки**, както и **повишаване на осведомеността и цифрови инструменти**, специално съсредоточени върху МСП, за да може това да им помогне в този преход към гарантиране на високо ниво на защита на работниците и устойчиви решения, но и за да се запази конкурентоспособността.

- **Социален диалог**

Социалните партньори са в особено благоприятна позиция за намиране на решения, адаптирани към обстоятелствата на дадена дейност или сектор. Секторният социален диалог на ЕС дава значителен принос за ефективното прилагане на законодателството на ЕС в областта на ЗБУТ. Комисията ще се ангажира със социалните партньори, за да определи съответните области и действия на секторно равнище с цел да приложи тази стратегическа рамка.

- **Доказателствена база**

Научните изследвания и събирането на данни както на равнището на ЕС, така и на национално равнище, са предварително условие за превенция на свързаните с работата заболявания и злополуки. За изготвяне на законодателството и политиката в областта на ЗБУТ се използват научните съвети и най-новите технологични развития. Това позволява на Комисията да продължи с изготвянето на политики на базата на доказателства, както е предвидено в Съобщението за по-добро регулиране от 2021 г.⁶⁹

Проучванията, събирането на данни и партньорските проверки, фокусирани върху специфични въпроси от текущата правна рамка както на национално равнище, така и на равнището на ЕС, ще бъдат стъпала към целите за справяне с промяната, превенцията и подготвеността в областта на ЗБУТ. Мерките трябва да са съобразени с половете и пригодени към обстоятелствата на всички работници, включително: i) нуждите на младите работници, които навлизат в трудовия живот; ii) нуждите на хората с увреждания; и iii) нуждите на застаряващата работна сила, която трябва да не изостава от бързото развитие на модерните технологии, и в която хроничните и инвалидизиращите заболявания стават все по-разпространени⁷⁰.

- **Прилагане и наблюдение на стратегическата рамка**

Успехът на тази стратегическа рамка до голяма степен зависи от нейното прилагане на национално и местно равнище. За да бъде постигнат той, държавите членки се приканват: i) да **актуализират текущите си стратегии за ЗБУТ**; ii) да отразят актуализирания подход спрямо защитата на работниците на местно равнище; и iii) да преодолеят тенденцията на спад в броя на инспекциите на условията на труд в някои държави членки⁷¹, като засилят инспекциите на място.

В среща на високо равнище за оценка на ЗБУТ през 2023 г., в която ще се включат институциите на ЕС, държавите членки, социалните партньори, EU-OSHA

---

⁶⁹ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-joining-forces-make-better-laws_en

⁷⁰ Застаряващата работна сила: последици за безопасността и здравето при работа. Преглед на проучванията. EU-OSHA, 2016 г.

⁷¹ Европейска комисия (2021 г.): „Study to support the evaluation of the EU Strategic Framework on health and safety at work 2014-2020 – Final Report“ (Проучване в подкрепа на оценката на Стратегическата рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2014—2020 г. — Окончателен доклад).

и други свързани заинтересовани страни ще бъдат разгледани първите извлечени поуки и ще бъде препоръчано пренасочване на стратегията, ако е необходимо. Срещата на високо равнище ще бъде съсредоточена върху постигнатия напредък в подхода за „нулева смъртност“ спрямо свързаните с работата смъртни случаи, както и върху подготовеността за потенциални бъдещи заплахи за здравето и безопасността на работниците.

В плана за действие по Европейския стълб на социалните права Комисията предложи **нов показател за трудови злополуки с фатален изход** в преразгледания набор от социални показатели. Този нов показател ще бъде ключов елемент в наблюдението на подхода за „нулева смъртност“ на ЕС.

Настоящата стратегическа рамка ще спомогне също за подобряване на **прилагането и налагането на съществуващото право на ЕС**, напр. в **работата на инспекторите по труда**, подпомагани от съответните участници (напр. ККБЗРМ, EU-OSHA и КСИТ). Предоставянето на инспекторите по труда на насоки на равнището на ЕС и на национални насоки и обучение за насърчаване на сътрудничеството и иновативните методи на инспекция спомага за подобряване на последователното правоприлагане в държавите членки. Освен това Комисията ще си сътрудничи с EU-OSHA за разработване на помощни инструменти и насоки за работодателите, по-специално микро- и малките предприятия, с цел спазване на законодателството в областта на ЗБУТ.

- ***Повишаване на осведомеността и изграждане на капацитет***

Има две предварителни условия за изпълнение на подхода за „нулева смъртност“ спрямо свързаните с работата смъртни случаи: i) **повишаване на осведомеността** за рисковете, произтичащи от свързани с работата злополуки, наранявания и професионални заболявания; ii) **изграждане на капацитет** на служителите, за да се гарантира професионална безопасност, благодарение на обучение и образование; и iii) поемане от всички участници на тяхната отговорност за спазване на правилата и насоките. EU-OSHA ще обръща постоянно внимание на повишаването на осведомеността, по-специално чрез своя преглед на ЗБУТ относно цифровизацията и кампанията „Здравословни работни места“ за периода 2023—2025 г.: ЗБУТ и цифровизация. Това ще допринесе за задълбочаване на познанията и повишаване на осведомеността за рисковете от тези развития.

- ***Финансиране***

Фондовете на ЕС, по-специално Механизмът за възстановяване и устойчивост и фондовете по политиката на сближаване, могат да се използват за мобилизиране на инвестиции за действия в областта на ЗБУТ. Над 50 % от новия дългосрочен бюджет на ЕС и NextGenerationEU ще подкрепят модернизацията на ЕС, по-специално чрез инвестиране в научни изследвания и иновации, екологичен и цифров преход, подготовеност, възстановяване и устойчивост. Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+) може да осигурява подкрепа за мерки, насочени към

насърчаване на устойчива качествена заетост и социално приобщаване, като 25 % са заделени за последното. ЕСФ+ може да се използва от държавите членки за инвестиране в: i) иновативни и по-продуктивни работни договорености; ii) обучение; iii) информационни кампании и кампании за повишаване на осведомеността за здравословни начини на живот; iv) благосъстояние на работното място; и v) подкрепа за инспекторите по труда. Европейският фонд за регионално развитие (ЕФРР) може да допринесе с по-добре адаптирана работна среда, цифрови решения и оборудване. ЕФРР и Кохезионният фонд могат да подкрепят свързаността на селските и отдалечените региони. Новата здравна програма на ЕС — „ЕС в подкрепа на здравето“ („EU4Health“) за периода 2021—2027 г. — също ще предоставя значителна подкрепа за борбата срещу рака. Освен това „EU4Health“ за периода 2021—2027 г. ще допринесе за: i) превенцията на заболяванията и насърчаване на здравето сред застаряващото население; и ii) засилен надзор над заплахите за здравето. Освен това ЕС ще подкрепя държавите членки в научните изследвания в областта на здравето чрез мисията на „Хоризонт Европа“⁷² относно рака, в която са интегрирани иновативни подходи към научните изследвания и общественото здраве с акцент върху превенцията на рака, и в инфраструктурата, необходима за цифровите здравни инструменти чрез Механизма за свързване на Европа. В първите работни програми на „Хоризонт Европа“ по линия на клъстер „Здравеопазване“ са предложени няколко свързани със ЗБУТ теми. Освен това резултатите от текущите изследвания, финансирани по линия на „Хоризонт 2020“ във връзка със здравословните и безопасни условия на труд, ще осигурят ценна информация, например относно психичното здраве на работното място⁷³. Новият Инструмент за техническа подкрепа е наличен и за да подпомага държавите членки в изготвянето и прилагането на реформи в областта на ЗБУТ.

4. ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ НА ЕФЕКТИВНИ СТАНДАРТИ НА ЕС В ЦЕЛИЯ СВЯТ

В глобализиран свят границите не спират заплахите за здравето и безопасността. Държавите по света се ползват от обмен на най-добри практики и взаимно извличане на поуки от опита си. От ключово значение е да се **засили ангажимента с държавите партньори на ЕС, регионалните и международните организации и други международни форуми за повишаване на стандартите за ЗБУТ в световен план.**

Комисията ще се ангажира с Международната организация на труда (МОТ), за да прилага и извършва последващи действия по Декларацията на МОТ от 2019 г. относно бъдещето на труда по повод стогодишнината на МОТ. Този ангажимент ще включва подпомагане на интегрирането на правото на безопасни и здравословни условия на труд в рамката на МОТ относно основни принципи и права на работното място. Сътрудничеството с МОТ и Световната здравна организация (СЗО) относно данните и

⁷² Мисията има цялостната цел да „спаси повече от 3 милиона живота до 2030 г., а засегнатите от рак да живеят по-дълго и по-добре“.

⁷³ <https://op.europa.eu/bg/publication-detail/-/publication/03a2c022-9c01-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

знанията ще бъде от особено важно значение. Това сътрудничество ще включва подкрепа, заедно с държавите членки, за създаването на нов показател относно смъртността от заболявания, дължащи се на професионални рискови фактори, като част от целите за устойчиво развитие на Организацията на обединените нации.

Комисията ще насърчава ЗБУТ в глобалните вериги на доставки и дружествата, които осъществяват дейност в държавите с ниски и средни доходи. По-специално това ще включва продължаване на ангажираността с рамкови инициативи, като например „Vision Zero Fund“ на Г-7, „Споразумението за по-безопасни работни места“ на Г-20 и Мрежата от експерти по ЗБУТ.

От съществена важност е: i) да се гарантира, че стандартите за ЗБУТ се вземат правилно под внимание като част от обвързващите ангажименти относно трудовите и социалните стандарти; и ii) да се насърчава по-обширният въпрос, свързан с достойния труд в бъдещите търговски споразумения на ЕС. Ефективното прилагане на търговските споразумения на ЕС следва да подкрепя тези ангажименти след скорошния пример на Споразумението за икономическо партньорство между ЕС и Япония.

Комисията ще продължи да развива двустранно сътрудничество със страните партньори, за да насърчава по-добри условия на труд, като по този начин преодолява неравенствата и спомага за развитието на хората в целия свят. Освен това двустранното сътрудничество със САЩ ще бъде възобновено в рамките на преразгледана и актуализирана съвместна програма за ЗБУТ и ще бъде стартирано ново сътрудничество, по-специално с Канада.

Държавите кандидатки и потенциалните кандидати ще бъде подпомагани в усилията им за привеждане на техните правни рамки и политики за ЗБУТ в съответствие с *достиженията на правото* на ЕС. За Западните балкани това включва подкрепа чрез: i) процеса на икономическата програма и програмата за реформи; ii) срещи на подкомитетите; iii) преговори по глава 19, когато е целесъобразно; и iv) финансова помощ, предоставяна за дейностите на EU-OSHA и в подкрепа на агенциите в областта на ЗБУТ.

Двустранно сътрудничество относно ЗБУТ също ще бъде разработено с източното и южното съседство на ЕС, както и чрез насърчаване на регионалното сътрудничество, включително чрез Източното партньорство и Съюза за Средиземноморието.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящата стратегическа рамка има за цел да мобилизира институциите на ЕС, държавите членки, социалните партньори и други свързани заинтересовани страни във връзка с общите приоритети относно защитата на здравето и безопасността на работниците. Тя се прилага за всички съответни страни, които се занимават с въпросите на здравето и безопасността при работа (национални администрации,

включително инспекции по труда, работодатели, работници и други свързани участници в областта на ЗБУТ) и създава рамка за действие, сътрудничество и обмен.

Комисията ще работи с държавите членки и социалните партньори за: i) справяне с **промяната** в света на труда; ii) подобряване на **превенцията** на злополуки и заболявания на работното място в съответствие с **подхода за „нулева смъртност“**; и iii) увеличаване на **подготвеността** за потенциални бъдещи здравни кризи.

Комисията призовава държавите членки да актуализират и изготвят своите национални стратегии за ЗБУТ в съответствие с настоящата стратегическа рамка — в сътрудничество със социалните партньори — за да гарантират прилагането на място на новите мерки. **Срещата на високо равнище относно ЗБУТ през 2023 г.** ще даде възможност за отчитане на напредъка по тази амбициозна рамка, както и за оценка на адаптирането в светлината на бързо променящия се контекст.